

LUTHERSK KIRKETIDENDE

1863-2013

150ÅR

LEDER:

Å SNAKKE OM DET VANSKELIGSTE

FRA BISPEMØTET

EKTESKAPET I ET EVANGELISK-
LUTHERSK PERSPEKTIV

INNLEGG

KIRKENS OPPDRAG MÅ STYRE KIRKENS
ORGANISERING

JUBILEUM

RØROS SOGNEKALD

FRA BOKFRONTEN SØNDAGSTEKSTEN

1. JULEDAG

2. JULEDAG/STEFANUSDAGEN

ROMJULSSØNDAG

NYTTÅRSAFTEN

NYTT FRA BISPEDØMMERÅDENE

Å SNAKKE OM DET VANSKELIGSTE

Da jeg gikk på videregående hadde jeg samtidig en liten stilling som ungdomsarbeider i menighet. Og i ungdommelig overmot tok jeg på meg å snakke om temaet "Å leve sammen" på ungdomsklubben. Det var stinn brakke, tusen spørsmål jeg stort sett ikke kunne svare særlig godt på, og sikkert tusen millioner spørsmål til som ingen turte å stille. Etterpå skjønnte jeg nesten ikke selv at jeg frivillig hadde gitt meg inn på noe slikt. Så modig har jeg ikke vært verken før eller senere!

Men jeg kommer fra en tradisjon hvor voksne faktisk prøvde så godt de kunne å snakke om det vanskeligste med ungdommene sine. Lett rødme og beklemt trakk de spørsmål etter spørsmål fra kurven hvor vi kunne spørre om det vi ville. "Hvorfor er det synd å danse?" sto det på mange av lappene. Eller: "Er det lov å leie?"

Nesten utrolig uskyldig, og nesten aldri fikk vi etter min mening tilfredsstillende svar, men vi fikk i alle fall spørre – noen kom oss i møte, riktignok på ganske klønede vis og med svar som vi nok ofte endte med å forkaste, men likevel! Noen voksne kom oss i møte når vi trengte å drøfte det vanskeligste.

For samliv, hvordan skal vi leve sammen, når en pluss en blir to, forelske, forhold, ekteskap – det er jo det viktigste, vareste, varmeste og vildeste i livet – og nettopp derfor så vanskelig å snakke om. Det er vanskeligere å være uenige om hva som er rett og urett på dette området, enn på de

fleste andre. Det er kortere til såre følelser og dyp skuffelse her enn ellers når vi snakker sammen. Og jeg vil jo ikke såre, og ikke vil jeg bli såret, heller. Også blir det stille. Og stillheten sprer seg – for hvem er jeg til å legge meg borte i hvordan andre mennesker velger å leve og ha det?

Hvem er jeg å legge meg borte i hva folk mener og synes?

Familieterapeut Sissel Gran skrev i september 2013 i Morgenbladet at det mangler en åpnere offentlig samtale om skilsmissekulturen vår. Kan det være nok et samlivsområde hvor stillheten sprer seg? Og åpenbart ikke bare i kirken, skjønt heller ikke der har vi vel samtaler om hvordan det er og blir når samliv går i stykker? (Med hederlige unntak av sjelesorgsrommet og en del forebyggende tiltak i kursform.)

Det er vanskelig å snakke om samliv. Derfor ønsker jeg meg både lydhørhet, mot og kanskje ikke minst en porsjon robusthet, som gjør at vi tør å snakke om hvordan vi skal tro og tenke og oppføre oss, også på dette så viktige område i livet.

For hvilke samtaler har vi i kirken med unge mennesker om temaet samliv? Hvor kan de gå med det de lurer på. Finnes det noen å lure sammen med? Noen som både kan høre på, men også tør å dele tanker, idealer, håp og drømmer for hvordan vi kan leve godt sammen – også som par og kjærestere?

Har vi som kirke noe annet å tilby som rette-

Har vi som kirke noe annet
å tilby som rettesnor for
unge mennesker enn "har
du lyst, har du lov"?

snor for unge mennesker enn ”har du lyst, har du lov”? Hvor går de gode grensene? Hva tenker jeg egentlig om det, og tør jeg å la meg utfordre av noen som mener noe annet?

I en photoshopet verden hvor vi blir utsatt for glansede bilder fra alle steder, hvor selv syltynne modeller ikke er tynne nok eller pene nok eller brune nok, og derfor blir retusjert til det nesten ugjenkjennelige og i alle fall helt urealistiske, har vi i kirken et menneskesyn som kan hjelpe unge mennesker til å kjenne igjen drømmedame/drømmemannen, eller være drømmedame/drømmemannen, selv om man ser helt annerledes ut enn menneskene i bladene?

Hva betyr det å bli trofast hos, å elske og ære – hvorfor er det viktig? Og hvordan gjør vi det? Samliv er så mangt. Følelser, ordninger, intensjoner, kropp. En forelskelse kan oppleves både som et mirakel og som en naturkatastrofe.

Sammen med min elskede kan jeg føle meg både som verdens sterkeste, og som verdens mest hudløse og sårbare. Følelsesregisteret utforskes både på godt og vondt. Det er sterkt, det er godt og det kan være veldig, veldig sårt og vanskelig når noe går galt, fordi det er så viktig for oss. Så selvfølgelig skal vi snakke om det!

Selvfølgelig skal vi snakke om det vanskeligste og viktigste! Som kirke kan vi ikke utelukke oss selv fra disse delene av livet hos mennesker.

17. oktober i år kom uttalelsen fra Bispemøte i Den norske kirken om Ekteskapet i et evangelisk-luthersk perspektiv. Og etter de første reaksjonene å dømme er det absolutt ingen som er fornøyd.

I spørsmålet om annerkjennelse av homofilt samliv og hvorvidt kirken skal åpne for at likekjønnede par kan vies i kirken, som uttalelsen særlig handler om, så er reaksjonene at enten har biskopene gått altfor langt, eller så har de ikke gått på langt nær langt nok.

Noen er skuffet og såret over flertallet av biskopene konklusjon; noen er skuffet og såret over mindretallet av biskopenes konklusjon, og noen er skuffet og såret av at flertallet av biskopene ikke endte opp med å ville gjøre noe annet og noe mer på tross av sin konklusjon.

Om det er vanskelig å snakke om samliv generelt, er det i alle fall ikke lettere å snakke om homofilt samliv spesielt, både fordi den samme faren for å såre eller å bli såret oppstår her, som når det gjelder andre samlivsspørsmål, og fordi mange nok etter hvert også er slitne av debatten.

Det gjør det heller ikke lettere at det kan føles som om spørsmålet om homofilt samliv og hvordan kirken skal stille seg til dette, er blitt selve lakmustesten på hvem du er (som kristen og som menneske). Her utvikles det fort fronter som gjensidig fordømmer hverandre, med til dels harde karakteristikk.

Kampen om å være minoritet og utsatt, og derfor kunne kreve et særlig vern for seg og sine holdninger, synes jeg også at jeg finner på begge sider i denne kampen. For fronter samtaler ikke.

De slåss. De slåss fordi det står mye på spill; det står alltid mye på spill når det er samliv som er i fokus. I dette spørsmålet mener noen at kirkens enhet og fremtid også ligger i potten – her blir det altså mye å slåss for og om.

I dette nummeret trykker vi Bispemøtets uttalelse og inviterer til å snakke videre sammen om dette i våre spalter. For vi må snakke om det vanskeligste. Og vi må gjøre det med passe høy stemme, og legge inn lyttepauser. Bare slik kan vi finne veien mellom frontene og tausheten.

Selvfølgelig skal vi snakke om det vanskeligste og viktigste!

ANNE GRETE LISTRØM
LISTROM@DRAMMEN.KIRKEN.NO

EKTESKAPET I ET EVANGELISK-LUTHERSK PERSPEKTIV

UTTALELSE FRA BISPEMØTET I DEN NORSKE KIRKE. 17. OKTOBER 2013 (BM 16/13)

1 INNLEDNING

Den nye ekteskapsloven, som ble innført i Norge med virkning fra 1. januar 2009, gir adgang for homofile og lesbiske til å inngå ekteskap. Loven fastslår samtidig at Kirkemøtet må fastsette liturgi for likekjønnet ekteskapsinngåelse for at prester skal kunne forrette ved slik ekteskapsinngåelse. Spørsmålet er derfor om Kirkemøtet vil fastsette slik liturgi. Som et ledd i sin saksbehandling har Kirkerådet bedt Bispemøtet om en helhetlig og grundig teologisk utredning om kirkens ekteskapsforståelse.

Bispemøtet oppnevnte i 2009 et utvalg til å utrede spørsmålet om en evangelisk-luthersk forståelse av ekteskapet, samt enkelte andre spørsmål knyttet til samlivsordninger og samlivsetikk, jfr. sak BM 40/09. 11. februar 2013 overleverte utvalget til Bispemøtet rapporten *Sammen. Samliv og samlivsordninger i et kirkelig perspektiv*.

Utvalget var delt i sin innstilling. Et flertall i utvalget (6 medlemmer) ville at kirken skulle åpne for vigsel av likekjønnede, samt (7 medlemmer) fastsette en ordning med forbønnsbehandling for borgerlig inngått likekjønnet ekteskap. Et mindretall avviste både likekjønnet vigselstiturgi (3 medlemmer) og forbønnsbehandling (2 medlemmer).

På bakgrunn av dette har Bispemøtet over flere møter drøftet spørsmålet om forståelsen av ekteskapet i et evangelisk-luthersk perspektiv, og vil med dette gi en uttalelse til den videre behandling av saken i kirkelige organer. Det vises for øvrig til den tidligere behandling i Bispemøtet

av dette og beslektede tema, jfr. rapporten *Sammen* s 91-94:

- BM 11/73 Homofilspørsmålet
- BM 29/75 Om ekteskap og samlivsformer
- BM 23/77 Om homofili
- BM 33/83 Ekteskap og samlivsformer
- BM 44/84 Ekteskap og samlivsformer
- BM 02/85 Ekteskap og samlivsformer
- BM 24/87 Ekteskap og samlivsformer
- BM 01/88 Ekteskap og samlivsformer
- BM 16/88 Ekteskap og samlivsformer
- BM 05/93 Homofilt samliv
- BM 06/93 Lov om partnerskap
- BM 02/95 Homofiliutredningen: "Homofile i kirken"
- BM 14/95 Samboerskap og kirkelig ansatte
- BM 02/99 Homofilisaken
- BM 32/01 Samlivsetisk drøfting
- BM 06/07 Homofilisaken
- BM 28/07 Vigsling og ansettelse av homofile i partnerskap
- BM 03/08 Etter Kirkemøtet 2007
- BM 36/08 Forbønn for personer som har inngått likekjønnet ekteskap
- BM 26/09 Ekteskap og samliv
- BM 40/09 Samlivsetisk utredning

2 EKTESKAPET I LUTHERSK LÆRETRADISJON

Den intense debatten både i og utenfor kirken om ekteskap for likekjønnede har vist at ekteskapet er en institusjon som er omfattet med interesse og oppmerksomhet. Gjennom historien og i ulike kulturer er det anerkjent som en

vesentlig og sentral institusjon i samfunnet, og måten det utformes på, har betydning for langt flere enn de to som inngår i det. Det betyr noe for folk flest og bærer sosiale, kulturelle og religiøse verdier. Innholdet i ekteskapet og betingelsene det fungerer på, har derfor stor betydning. Selv om denne betydningen kan tillegges ulik vekt avhengig av i hvilken kontekst det inngås, kan den ikke overses. Derfor er det viktig at Den norske kirke også forholder seg til de faktorer som kan styrke og fremme ekteskapet som en god samlivsform i Norge.

Ekteskapet er ikke et spesifikt kristent fenomen, men er allment og finnes i de fleste kulturer og religioner. Kristen tro og tradisjon bekrefter denne allmenne og samfunnsmessige siden ved ekteskapet. Samtidig har ekteskapet i kristen tradisjon fått en særlig posisjon og begrunnelse som har sitt utgangspunkt i Den hellige skrift.

Bibelens mangfold av fortellinger og utsagn om ekteskap, familieliv og samliv gjenspeiler skiftende samfunnsforholds ulike forståelser av ekteskapet og kan ikke uten videre oppfattes som normative. Men Skriften har også utsagn som har preget den normative teologiske forståelsen av ekteskapet og av forholdet mellom mann og kvinne. For vår lutherske tradisjon er det samtidig vesentlig at Bibelen med dens mangfold tolkes i lys av Kristus som "Skriftens midte". Det er enhver tids oppgave å prøve på hvilken måte ulike sider ved det bibelske vitnesbyrdet om ekteskapet kan veilede mennesker til et godt liv, i tjeneste for og til beste for både dem det primært gjelder, og for andre i det samfunnet som de to er del av.

I kristen tradisjon har de to skapelsesberetningene i 1. Mosebok 1 og 2 spilt en sentral rolle for forståelsen av ekteskapet. Her heter det at "Gud skapte mennesket i sitt bilde, i Guds bilde skapte han dem, som mann og kvinne skapte han dem" (1 Mos 1,27). Slik begrunnes det menneskelige fellesskapet mellom mann og kvinne i Guds skapergjerning. Dette perspektivet forutsettes og utlegges i evangeliene når Jesus taler om at det er Gud som forener mann og kvinne i ekteskapet. Det kommer særlig tydelig til uttrykk i Jesu ord i Matt 19,1–9 og Mark 10,1–12 der

han tolker ekteskapet i lys av 1 Mos 1,27–28 og 2,24, som noe som er villet av Skaperen "fra begynnelsen av", og som er ment å vare livet ut. Med utgangspunkt i disse tekstene heter det derfor i kirkens vigselritual: "Han (Gud) har ordnet det slik at mann og kvinne skal være ett, og stadfestet dette fellesskapet med sin velsignelse."

Skapelsesfortellingene og utleggingen av dem i Det nye testamentet understreker flere grunnleggende sider ved ekteskapet mellom mann og kvinne. I den første skapelsesfortellingen fokuseres det på slektens videreføring, og det settes ord på menneskets og fellesskapets forvalteransvar: "Vær fruktbare og bli mange, fyll jorden, og legg den under dere!" (1 Mos 1,28). Dette fokus på slektens videreføring setter ekteskapet mellom mann og kvinne inn i en større sammenheng der det mer omfattende forhold til slekt og samfunn, inklusive forholdet mellom foreldre og barn, hører med. Når det samtidig heter at Gud skapte mennesket i sitt bilde "som mann og kvinne" (1 Mos 1,27), betyr ikke det at gudbilledligheten er begrenset til mann og kvinne i ekteskapet, men gjelder hvert individ.

I den andre skapelsesfortelling er fokus et annet. Her heter det at "det er ikke godt for mennesket å være alene", og at "mannen skal forlate sin far og sin mor og holde seg til sin hustru, og de to skal være ett" (1 Mos 2,18.24). Her handler det primært ikke om ekteskapet som sosial institusjon, men om at vi som mennesker er skapt til å leve i relasjon til andre. At vi er relasjonelle vesener uttrykker seg også i den fundamentale dragning og det intime fellesskap mellom mann og kvinne. Det sies også om kvinnen som Gud vil skape, at hun skal være "en hjelper av samme slag" (1 Mos 2,18). Slik blir perspektivet i andre skapelsesfortelling noe vi kan gjenkjenne som en sentral side ved vår tids ekteskapsforståelse med dens vekt på tillit, likeverd og frivillighet.

Det bibelske vitnesbyrd uttrykker både direkte og indirekte at ekteskapet er en samfunnsordning, at inngåelsen skjer offentlig i vitners nærvær, og at den har rettslig karakter. I den bibelske og senere historie er ekteskapsinngåelsen blitt ordnet på forskjellig vis. I luthersk læretradisjon har man aldri satt krav om en bestemt

form eller ordning for inngåelse av ekteskap, men man har forutsatt at det har offentlig karakter og rettslig gyldighet.

Fremstillingen av ekteskapet er både i bibelsk og i reformatorisk tid preget av en patriarkalsk grunnstruktur som ikke bør anses normativ for en kristen ekteskapsforståelse i dag. Dette betyr ikke at alt som sies i Bibelen, er betinget og begrenset av en patriarkalsk ekteskapsforståelse. Vi finner også bibelske utsagn som peker utover samtidens patriarkalske preg, for eksempel: ”Her er ikke jøde eller greker, her er ikke slave eller fri, her er ikke mann og kvinne. Dere er alle én i Kristus Jesus.” (Gal 3,28)

Reformasjonen avskaffet ikke bare sølibatet for prestene; den brøt også med den katolske lære om det kristne ekteskapet som et sakrament som hører hjemme i frelsens orden og er forbeholdt kirkens forvaltning. Luther omtaler ekteskapet som ”en verdslig ting”. Dette betyr imidlertid ikke at ekteskapet er noe som ikke har med kristen tro å gjøre. For Luther er ekteskapet villet av Gud. Som verdslig ordning er det underlagt den naturlige lov og forankret i Guds skapervilje. Som gudvillet ordning tolkes ekteskapet i kristen etikk med basis i det bibelske vitnesbyrd og som verdslig ordning ut fra allmenntes kriterier.

I tråd med Jesu undervisning i evangeliene omtaler Luther ekteskapet i sin utlegging av de ti bud. Han ser på ekteskapet som en hellig ordning, innstiftet av Gud, innrettet mot forplantning og barneoppdragelse innen familien. Storfamilien utgjorde for Luther en viktig del av stendersamfunnet. I Luthers trestandslære er storfamilien, ved siden av øvrigheten og kirken, et ”sted” hvor Gud opprettholder verden.

I Den norske kirke kommer den lutherske forståelse av ekteskapet bl.a. til uttrykk gjennom de to liturgiske ordningene, vigsel og forbønn for borgerlig inngått ekteskap. I vigselsritualet lover ektefellene hverandre at de skal elske og ære hverandre og være trofaste mot hverandre inntil døden skiller dem ad. Løftet om troskap er bygget på gjensidig respekt for ektefellen, kjærlighet, tillit, likeverd og frivillighet. Det sikrer mot at ekteskapet skal vare livet ut.

Det er grunn til å understreke betydningen av

at den personlige relasjonen mellom ektefellene som grunnlag for ekteskapsinngåelsen er styrket i vår tid. Ekteskapet har betydning utover de forhold som har å gjøre med slektens videreføring. Seksualiteten er et uttrykk for kjærlighet og fellesskap og er ikke bare knyttet til forplantning og videreføring av slekten.

Sammenfattende kan en si at ekteskapet i luthersk og felleskristen tradisjon har hatt forskjellen mellom mann og kvinne som forutsetning. Ekteskapet tjener til å videreføre slekten og skal være et vern om eventuelle barns oppvekst og utvikling. Det tjener også til å utdype det intime fellesskapet mellom mann og kvinne og skal gi rom for kjærlighet, troskap og likeverd.

3 EN UTVIDET EKTESKAPSFORSTÅELSE?

Ut fra det som er sagt ovenfor om den tradisjonelle forståelsen av ekteskapet, er det opplagt at det ikke har kunnet romme likekjønnet samliv. Frem til nyere tid har det vært utenkelig å kalle likekjønnet samliv for ekteskap. I de fleste land som har innført en likekjønnet ekteskapslov, har da også denne etterfulgt en form for partnerskapslov. Slik var situasjonen også i Norge før den nye ekteskapsloven ble innført. Ekteskap og partnerskap eksisterte side om side som to ulike ordninger med det samme formål, nemlig å regulere den aller nærmeste samlivsrelasjon mellom to voksne mennesker.

Når lovgivningen ikke lenger opererer med dette skillet, men omtaler både likekjønnet og ulikekjønnet samliv som ekteskap, reises spørsmålet om hvordan kirken skal forholde seg til denne situasjonen.

Som vi har påpekt ovenfor, har forståelsen av ekteskapet variert i tid og sted. Likevel har forskjellen mellom mann og kvinne vært ansett som en konstant og konstituerende betingelse for det man under skiftende forhold tradisjonelt har kalt ekteskapet, og hele tiden blitt ansett som et grunnleggende element. Det spørsmål vi nå står overfor, er om denne forskjellen kan tilkjennes en status som gjør den entydig etisk og teologisk nødvendig med tanke på forståelsen av hva som konstituerer et ekteskap, eller om dette er mulig

å anse som et forhold som kan variere? Kan vi utvide eller endre vår forståelse av ekteskap til også å omfatte likekjønnet samliv, eller må vi forstå likekjønnet samliv som noe annet og derfor også som noe som må benevnes på en annen måte?

Spørsmålet gjelder i denne sammenheng ikke primært hvilken ekteskapsforståelse som bør legges til grunn i samfunnets lovgivning. I Norge er dette spørsmålet for overskuelig tid avgjort i og med endringene i ekteskapsloven. Spørsmålet er om et ekteskapsbegrep som også omfatter likekjønnede par, kan inkluderes i en teologisk ekteskapsforståelse, og om kirken skal legge en slik forståelse til grunn for sin vigselforståelse.

Blant biskopene er det ulik teologisk vurdering av forholdet mellom homofilt samliv og Guds skapervilje. Samtidig erkjenner vi alle at også mennesker av samme kjønn kan elske hverandre og ønske å leve i tillit, troskap og samhold livet ut. De bør ha rett til å gjøre det i former som ivaretar og ordner dette samlivet.

Det er likevel en uenighet mellom biskopene om dette gir grunnlag for å endre kirkens tradisjonelle forståelse av ekteskapet selv om samfunnet gjennom lovgivning har endret sin forståelse.

Et flertall i Bispemøtet, *biskopene Byfuglien, Dahl, Fiske, Jørgensen, Kjolaas, Pettersen, Singsaas og Sommerfeldt*, mener Den norske kirke må anerkjenne homofilt samliv og åpne for at likekjønnede par kan vies i kirken.

Endret teologisk perspektiv

Som begrunnelse for teologisk å anerkjenne at mennesker av samme kjønn kan inngå ekteskap, vil disse biskoper peke på følgende:

- I et historisk perspektiv har synet på og beskrivelsen av ekteskapet gjennomgått store endringer som har reflektert skiftende sosiale og kulturelle kontekster. Det gjelder blant annet forståelsen av familien som sosialt fellesskap, barns rettigheter og ikke minst kvinnens posisjon og rolle. Kirkens måte å omtale homofilt samliv på har også endret seg betydelig. Det er lang avstand mellom dagens kirkelige diskurs og Biske-

møtets omtale av homofile handlinger i 1954 hvor disse beskrives som ”perverse og forkastelige ting”, og homoseksualitet karakteriseres som ”en samfunnsfare av verdensdimensjoner”. Den norske kirkes og andres kirkers omfattende bibel-teologiske og systematiske arbeid med dette spørsmålet de siste tiårene har vist at en slik beskrivelse av homofilt samliv verken er saksvarende ut fra Bibelens tekster, luthersk teologi eller de samfunnsmessige virkninger. Vi befinner oss i dag i en situasjon der vi på en helt annen måte er i stand til å anerkjenne de kvaliteter som kan eksistere i samlivet mellom to personer av samme kjønn.

- Avgjørende for denne endringen i teologisk forståelse av homofilt samliv har vært et fornyet arbeid med de bibelske tekster og hvordan disses omtale av homofili og ekteskap skal forstås. Jesu bestemmelse av det dobbelte kjærlighetsbud som lovens sentrum og hans understreking av at loven er til for menneskets skyld, peker i retning av at lovgivning og etisk rådgivning er til for å hjelpe mennesker å leve sammen på gode måter. Kirkens rådgivning må fremme betingelsene for menneskelig samliv på en best mulig måte, både for mennesker av likt og ulikt kjønn, og ikke å skape mer problemer for mennesker som strever med å få til samliv eller ønsker anerkjennelse og hjelp fra samfunnet til å ivareta det. Systematiske og dyptpløyende samtaler med homofile har også bidratt til den endringen mange kirkesamfunn har gjennomgått i sin vurdering av disse spørsmålene.

- Det læremessige hovedspørsmålet er uansett om den kjønnsdifferensierte grunnstrukturen i det vi betegner som ekteskap, skal forstås eksklusivt. Vi finner kimen i de bibelske skapelsesberetningene til å forstå parforholdet mellom mann og kvinne som et fellesskap som har videre forankring enn forplantning og seksualitet. Dette legitimerer i seg selv ikke homofilt samliv eller likekjønnet ekteskap. Likevel kan vi imidlertid se at også det bibelske materialet vektlegger en dimensjon ved ekteskapet som åpner for homofiles ønske om å leve i et kjærlighetsforhold preget av verdier som tillit, troskap og samhold livet ut, og som vi i dag fremdeles må legge vekt på i ekte-

skapsforståelsen.

- Når to mennesker ønsker å dele livet med hverandre med utgangspunkt i gjensidig kjærlighet, er det grunnleggende sett ikke forskjell på homofil eller heterofil kjærlighet, selv om det er forskjell på homofil og heterofil seksualitet. Kjærligheten og samlivet dreier seg om mer enn seksualitet. I et slikt perspektiv blir fokus de verdiene som spilles ut i det forpliktende samliv mellom to, enten det dreier seg heterofile eller homofile par. Kirkens historiske fordømmelse av homofile og dens avvisning av homofilt samliv har medført store lidelser og tunge belastninger for dem som er berørt. Den har derfor har vist seg å komme i konflikt med Jesu understreking av kjærlighetsbudets forrang.

- Når det for øvrig gjelder en nærmere redegjørelse for resonnementene bak et endret syn på homofilt samliv i kirken, vises det til utredningene både i Lærenemndas innstilling av 2006 og i rapporten "Sammen". Det gjelder både tolkningen av de relevante bibelske tekster og anvendelsen av disse på homofilt samliv i dag. Vår vurdering er at dette omfattende arbeidet viser at det ikke er tilstrekkelig grunnlag for at enkeltutsegn med avvisning av homofilt samliv kan overprøve andre hensyn, og da særlig betydningen av at mennesker er skapt til å leve i relasjon til andre, noe som ikke minst kommer til uttrykk i kjærlighetsbudet.

- Den bibelsk og kirkelige forståelsen av ekteskapet legger avgjørende vekt på at ekteskapet regulerer samliv gjennom offentlighet og lovgiving. Dette gjør ekteskapet til en samfunnsinstitusjon som utgjør en del av samfunnets kjernefelleskap i familien. Nettopp denne offentlige siden ved ekteskapet gjør at ekteskapet alltid har reflektert samfunnets forståelse av samliv. Det er derfor en nødvendig teologisk prosess hele tiden å vurdere ekteskapsforståelsen i lys av samfunnets lovgiving.

Ut fra dette vil ikke ekteskapet i vår tid bare være basert på ulikheten mellom mann og kvinne. Det kan uttrykkes i følgende momenter:

- Ekteskapet er konstituert av et løfte gitt i offentlighet og offentlig anerkjent.
- Dette er et løfte om trofast og livsvarig,

monogamt samliv.

- Selv om det ikke konstituerer ekteskapet, er det viktig å se ekteskap som en frivillig, gjensidig og likeverdig relasjon mellom to parter som hver gir seg selv og sitt liv til den andre.
- Ved å inngå ekteskap tar hver av partene på seg ansvaret for å ivareta den andre under alle livsvilkår (i gode og onde dager).

Denne forståelsen av ekteskap er mulig å finne støtte for i sentrale bibelske motiver, og den kan også finne allmenn tilslutning, selv om den ikke anser ulikheten mellom mann og kvinne som en relevant forskjell for å kalle dette ekteskap. Den tar ikke stilling til andre empiriske forhold enn at det må være voksne mennesker som i frivillighet inngår dette, og den unngår derfor også å knytte ekteskap opp mot evnen til forplantning (noe som bare vil gjelde for en viss andel av alle dem som inngår ekteskap i dag). En forståelse av ekteskapet langs de linjer som her er antydnet, vil også understreke det ansvar som påhviler ektefellene for samlivets innhold, og kan dessuten gi grunnlag for en allmenn forståelse som også kan ligge til grunn for eller fortolke eksisterende lovgivning. På sikt vil en slik forståelse også kunne styrke ekteskapets betydning og status i vårt land.

Vi finner dessuten at det med denne forståelsen av ekteskap ikke er lett å identifisere hvilke verdier som eventuelt skal telle som mer tungtveiende enn dem som kommer til uttrykk i det ønsket som par kan ha når det gjelder å ordne sitt liv i tråd med rammene som er formulert her.

Med det vi har angitt ovenfor, vil vi derfor også si noe om hvordan vi mener det er rimelig å fortolke den nå gjeldende lovgivning om ekteskapet på en måte som gir det etisk innhold og teologisk bekræftelse.

Ekteskapsforståelse og ekteskapsloven

Kirkemøtet i 2007 uttalte seg med stort flertall mot innføringen av den nye ekteskapsloven. Det samme gjorde BM. I KMs høringsuttalelse heter det samtidig "at de som velger å leve i homofile parforhold skal ha gode og trygge ordninger for sine samliv. En ser derfor betydningen av at staten har lagt til rette for dette gjennom part-

nerskapsloven. Slik sikres homofile i partnerskap samme vern og tilnærmet like rettigheter som parter i et ekteskap.”

Stortinget avskaffet partnerskapsloven, og ny lov om ekteskap trådte i kraft i 2009. Dersom homofile skal leve i ansvarlige parforhold, vil dette i dag måtte omtales som ekteskap. Andre muligheter finnes ikke, selv om det ut fra teologiske premisser kan være grunner for å begrense ekteskapet til heterofile par. Diskusjonen om begrepsbruken må imidlertid ikke forhindre homofile par fra å få sikre, juridiske og økonomiske rammer rundt sitt samliv.

Hensynet til barn

Det blir ofte anført at åpning for likekjønnede ekteskap truer barns oppvekstvilkår. Hensynet til barn er et hovedanliggende i kristen samlivsetikk. Tradisjonelt har barns oppvekst vært knyttet til storfamilien. I dagens Norge er fortsatt barns oppvekst primært knyttet til en eller begge av barnets biologiske foreldre. Det er en utbredt erfaring at barn har vokst opp under andre omstendigheter. Sykdom, fattigdom, død og samlivsbrudd er en del av menneskers erfaring ofte med dramatiske konsekvenser for familieliv og ikke minst for barn. Virkeligheten er imidlertid sammensatt og komplisert. Det gjelder også barns situasjon i tradisjonelle familier. Relasjonen mellom foreldre kan være vanskelige og forholdene destruktive med barna som taperne. Det er heller ikke mulig å frakjenne homofile par på generelt grunnlag muligheten til å skape gode oppvekstvilkår for barn. Det overordnede og avgjørende er hensynet til barns trygghet og sikkerhet. Dette inkluderer også de juridiske og økonomiske rammebetingelser som omfattes av ekteskapsloven.

Ekteskapsloven og andre lover

Ekteskapsloven er en lov som kobler sammen ekteskapet og andre lover, som for eksempel adopsjonsloven, barneloven og bioteknologiloven. Et enstemmig BM ga i sin høringsuttalelse til ekteskapsloven i 2007 uttrykk for skepsis overfor disse koblingene. Vi fastholder fortsatt at det er mulig å være tilhenger av likestilling mel-

lom heterofile og homofile når det gjelder adgang til å inngå ekteskap, og samtidig være imot den tilsvarende likestilling når det gjelder adgang til adopsjon og assistert befruktning. Spørsmål knyttet til sæddonasjon, eggdonasjon og surrogati er store etiske spørsmål uavhengig av samlivsform. Dette handler først og fremst om forholdet mellom foreldres og barns rettigheter.

Konklusjon

Biskopene Byfuglien, Dahl, Fiske, Jørgensen, Kjølås, Pettersen, Singaas og Sommerfeldt finner i avveiningen mellom ulike sider ved ekteskapsforståelsen at det ikke er tilstrekkelig læremessig grunnlag for å avvise at homofile kan ordne sitt samliv etter dagens ekteskapslovgivning i Norge. Det er derfor heller ikke læremessig grunnlag for å avvise at kirken bidrar til at slike ekteskap inngås.

Anbefaling

Disse biskoper mener på denne bakgrunn at det er tilstrekkelig læremessig grunnlag for å utvikle en liturgisk ordning som gir likekjønnede par anledning til å bli viet i Den norske kirke.

Vi forholder oss imidlertid til at samholdet i kirken er satt på en alvorlig prøve i denne saken. Dette krever at vi som kirke finner en løsning som kan virke mest mulig samlende. En slik løsning kan være å utarbeide forbønnsliturgi for borgerlig inngått likekjønnet ekteskap. Dette anbefaler vi.

Dette er ikke en løsning som ivaretar alle konsekvenser av vår teologiske posisjon. Den vil imidlertid synliggjøre at kirken er felles om å anerkjenne at staten gir likekjønnede par rettigheter til vern om sitt samliv, og aksepterer deres ønske om kirkelig forbønn for slike borgerlig inngåtte ekteskap.

Det vil samtidig gi vår kirke en felles ordning og slik skape liturgisk orden.

Et mindretall i Bispemøtet, *biskopene Kvarme, Midttømme, Nordhaug og Reinertsen*, kan med utgangspunkt i de bibelske tekster og i den lutherske og felleskristne arven ikke se at likekjønnet samliv kan utgjøre et ekteskap slik kris-

ten teologi forstår dette. Å definere likekjønnede samliv som ekteskap vil innebære et radikalt brudd med det som alltid har vært kirkens lære, og vi kan ikke se at det finnes teologisk grunnlag for å foreta et slikt brudd.

Samtidig ser også vi, sammen med de øvrige biskoper, at kirkens tradisjonelle holdning til homofilt samliv ofte har blitt formidlet slik at det har ført til lidelser for flere homofile. Det er nødvendig å erkjenne dette, og samtidig selvkritisk etterprøve hvordan vi i dag ordlegger oss om homofilt samliv, slik at det ikke skapes et samtaleklima der noen kan kjenne sitt menneskeverd krenket.

Hva konstituerer ekteskapet?

Etter vår forståelse kjennetegnes det kristne syn på ekteskapet av følgende konstituerende elementer:

- Kjønnsdifferensieringen, at det dreier seg om én mann og én kvinne.
- Et gjensidig samtykke mellom de to.
- En offentlig og forpliktende inngåelse av ekteskapet.

Dersom kjønnsdifferensieringen ikke er til stede, faller et konstituerende element for ekteskapet bort, og samliv mellom likekjønnede blir derfor noe annet enn ekteskap, uansett hvilke etiske kvaliteter dette samlivet ellers måtte ha.

Lærenemnda og Kirkemøtet

Vi viser i denne sammenheng til Lærenemndas innstilling "Skriftforståelse og skriftbruk med særlig henblikk på homofilisaken" fra 2006 som understreker kjønnsdifferensieringens betydning for ekteskapsforståelsen:

"Et stort flertall i nemnda ser det som viktig å framheve at ekteskapet mellom kvinne og mann er uttrykk for en orden i skaperverket som gir seg av kjønnsdifferensieringen. Denne setter relasjonen mellom mor, far og barn i en særstilling og gjør den til en grunnelle i samfunnet" (s.129).

I samme retning går Kirkemøtets uttalelse fra 2007 om likekjønnede ekteskap:

"Kirkemøtet vil fastholde at ekteskapsbegrepet fortsatt skal forbeholdes det offisielt inngåtte

og forpliktende samlivet mellom mann og kvinne. Ekteskapet er en samfunnsordning som gjenfinnes i ulike kulturer. Det kjennetegnes ved at det gir rettslige rammer rundt samlivet mellom mann og kvinne, ivaretar barna og regulerer familielivet. Ekteskap er mer enn en kontrakt mellom mannen og kvinnen. Det er en institusjon med viktige funksjoner både for samfunnet og den enkelte.

Til tross for variasjoner og tilpasninger til samfunnsforholdene har ekteskapet mellom mann og kvinne vært en påfallende stabil og levedyktig institusjon. Selv om det moderne samfunnet aksepterer andre samlivsformer og langt på vei likestiller disse med ekteskapet mellom mann og kvinne, har det tradisjonelle ekteskapet fortsatt en sterk stilling og en universell utbredelse.

Kristen tro og livstolkning bekrefter ekteskapet mellom mann og kvinne som en universelt utbredt samfunnsordning. Samtidig får ekteskapet i teologisk perspektiv en særegen begrunnelse og aksentuering. Skapelsesfortellingene i Bibelen framhever at mennesket som "art" består av mann og kvinne, og menneskelivet videreføres som samliv mellom mann og kvinne. (...) Ekteskapet mellom mann og kvinne er begrunnet i kristen tradisjon og tenkning og er en felles verdi i vår kulturtradisjon i vid forstand".

Barn og familie

Som både Lærenemnda og Kirkemøtet peker på, henger kjønnsdifferensieringen i ekteskapet sammen med familiens stilling som en grunnleggende samfunnsinstitusjon. Her står barns rettigheter sentralt. Det er i dag et mangfold av rammer for barns oppvekst. Selv om det vanligste er at barnas biologiske mor og far lever sammen i ekteskap, vokser mange opp med enslige foreldre, i samboerskap, med skilte og gjengifte foreldre, og noen også med foresatte i likekjønnet parforhold. Foreldrenes evne til å vise omsorg for sine barn er selvsagt ikke forbeholdt biologiske foreldre som lever sammen i ekteskap. Likevel er det særegne ved barns forhold til sine biologiske foreldre en sentral faktor å ivareta når samfunnet skal lage ordninger for familieliv. Dette understreker betydningen av forholdet mellom mann

og kvinne i ekteskapet og ekteskapet som en grunnleggende institusjon i samfunnet som det i dag er grunn til å ivareta og styrke.

Ekteskapsloven og andre lover

Ekteskapsloven stiller heterofilt og homofilt samliv på samme linje. Den koples samtidig til andre lover som regulerer eksempelvis adopsjon og assistert befruktning, og som heller ikke skjelner mellom likekjønnede og ulikekjønnede parforhold. Det er en uheldig utvikling som vi i dag ikke kjenner konsekvensene av. Det spørsmål som nå ligger foran oss, berører altså ikke bare forholdet mellom to enkeltindivider som vil leve sammen. Det må sees i et større samfunns-perspektiv der også barns rettigheter trekkes inn slik at betydningen av biologisk slektskap og mor-far-barn-relasjonen ikke svekkes. Til dette samfunns-perspektivet hører også en refleksjon om hva kirkens vigselfspraksis formidler i møte med unge mennesker som kan oppleve usikkerhet om egen legning.

I møte med homofile

Kirkens veiledning i møte med homofile har tradisjonelt vært at homofile oppfordres til å avstå fra seksuelt samliv. Dette rådet er basert på Bibelens forståelse av samliv som forbeholdt en relasjon mellom kvinne og mann, og det er fortsatt et nærliggende utgangspunkt for kirkens veiledning. De homofile som velger å gå denne veien, trenger kirkens anerkjennelse og støtte.

Samtidig oppleves ikke et slikt valg aktuelt for alle homofile. Mange vil ikke gi avkall på de kvaliteter som et samliv rommer. En kristen etisk vurdering av disse spørsmålene må både ta inn det bibelske utgangspunktet, behovet for å tolke tekstene ut fra sin samtid, og en innlevelse i den enkeltes livssituasjon. Uansett hvilke valg mennesker ut fra sin samvittighet tar, bør man her forvente å bli møtt med respekt.

Selv om vi ikke støtter en kirkelig medvirkning til inngåelse av likekjønnede ekteskap, anerkjenner også vi at staten i sin ekteskapslovgivning sørger for at likekjønnede par får rettigheter til vern om sitt samliv. Men dette betyr ikke at kirken må endre sin teologisk begrunnede

forståelse av ekteskapet som bestemt for én mann og én kvinne.

Når det gjelder den enkelte prests møte med homofile som vil leve sammen, viser vi til uttalelsen som ble gitt av et enstemmig bispemøte i 2008 (sak BM 36/08) hvor forbønn ”kan skje på grunnlag av den enkelte prests pastorale skjønn og ansvar. Bispemøtet fremholder samtidig at slike forbønns-handlinger ikke må fremstå som en ny liturgisk ordning eller ha vigself-lignende karakter”.

Konklusjon og anbefaling

Med bakgrunn i det ovenstående kan vi ikke se at det er læremessig grunnlag for å innføre en liturgi for inngåelse av likekjønnet ekteskap. Disse biskoper kan derfor ikke anbefale Kirke-møtet å fastsette slik liturgi. Samtidig henviser de til Bispemøtets vedtak i sak 36/08 i spørsmålet om forbønn, og forutsetter at et eventuelt videre arbeid med forbønn skjer i tråd med dette vedtak.

4 KIRKELIG ENHET

Den uenighet som eksisterer i Bispemøtet om likekjønnet ekteskap, reiser spørsmålet om enighet og enhet i kirken. Når noen anfekter den tradisjonelle forståelsen av ekteskapet som forbeholdt mann og kvinne, splittes da kirken på en slik måte at vi ikke lenger kan stå i et fullt kirkelig fellesskap?

En økumenisk holdning innebærer å være tro mot egen oppfatning av evangeliet og Guds vilje, å ta menneskers livsvilkår på alvor, og samtidig å gå inn i en åpen, tillitsfull og respektfull dialog med andre. Kirkens enhet handler ikke bare om enheten internt i Den norske kirke, men også om det økumeniske fellesskap i Norge og den verdensvide kirke. Siden forståelsen av ekteskapet som forbeholdt mann og kvinne er en så entydig og sentral del av den kristne tradisjon, bør vår kirke i disse spørsmålene ikke arbeide isolert, men være i dialog med andre kirker, og da særlig de som vi har fullt kirkefellesskap med: Kirkene innen LVF og Porvoofellesskapet, samt Metodistkirken i Norge. Utviklingen i mange land i retning av å inkludere likekjønnede parforhold i

ekteskapslovgivningen betyr at Den norske kirke ikke er alene om å måtte ta stilling til denne problematikken.

Den norske kirke har i flere år levd med en uenighet i synet på homofilt samliv. Saken dreier seg ikke bare om ulikheter i etisk vurdering, men om den læremessige forståelse av ekteskapet som uttrykk for Guds skapervilje. Bispemøtet ser forståelsen av ekteskapet som sentral innenfor kristen etikk og livstolkning. Uenighet om dette spørsmålet kan vi derfor ikke ta lett på. Men er ekteskapsforståelsen også en del av det læregrunnlaget som ut fra vår bekjennelse etablerer kirkens enhet?

Spørsmålet om kirkens enhet er i vår kirkes bekjennelse omtalt i Den augsburgske bekjennelse, artikkel 7, der de sentrale formuleringer lyder slik: "Til kirkens sanne enhet er det tilstrekkelig å være enig om evangeliets lære og sakramentenes forvaltning. Men det er ikke nødvendig at man overalt har de samme menneskelige overleveringer eller kirkelige former eller seremonier, anordnet av mennesker." Forutsetter enighet om "evangeliets lære" at alle har samme oppfatning om hvorvidt ekteskapet er forbeholdt mann og kvinne? Med uttrykket "evangeliets

lære" sikter bekjennelsen først og fremst til det som står i de forutgående artikler i Den augsburgske bekjennelse (særlig artikkel IV om rettferdiggjørelsen og artikkel VI om den nye lydighet). Her ligger det også en bekjennelse til at Gud ikke gjør forskjell på mennesker. Det er en bekjennelse til at menneskets verd er uavhengig av rase, funksjonsdyktighet, kjønn eller seksuell legning. Når menneskets verd krenkes, befinner kirken seg i bekjennelsessituasjon ("status confessionis"). Om dette er det ingen uenighet mellom biskopene.

Biskopene erkjenner at uenigheten i Bispemøtet om kirkelig vigsel av likekjønnede par angår et vesentlig læremessig spørsmål for en luthersk kirke, nemlig forståelsen av ekteskapet. Verken flertallet eller mindretallet finner imidlertid at uenigheten mellom biskopene slik den er uttrykt i denne uttalelsen, er av en slik karakter at den rokker ved vår felles forståelse av evangeliet. Det handler heller ikke om ulikt syn på menneskets verd. Et samlet bispemøte vil derfor konkludere med at uenigheten ikke er av en slik karakter at det gudstjenestelige og sakramentale fellesskapet i Den norske kirke må brytes.

luther

Kirkelig årskalender

2014

KIRKELIG ÅRSKALENDER 2014

149,-

Kirkelig årskalender er en klassiker! Her finner du en kombinert klassisk almanakk med bibeltekster knyttet til kirkeåret. Markeringen av helgen- og merkedager gir dagene innhold med søndagen som ukens sentrum. Her finner du også en oppdatert kontaktliste til kristne virksomheter.

www.lutherforlag.no www.bokogmedia.no

KIRKENS OPPDRAG MÅ STYRE KIRKENS ORGANISERING SVAR TIL ERLING BIRKEDAL

AV PER KRISTIAN ASCHIM, RÅDGIVER I PRESTEFORENINGEN
PERKRISTIAN.ASCHIM@PREST.NO

Til syvende og sist er det målsettingen om felles arbeidsgiveransvar som styrer Erling Birkedals tenkning om kirkens organisering. Dette kommer tydelig fram i hans svarinnlegg i LK 19/13. Dette er klargjørende for debatten.

Selv om Birkedal og jeg kan være enige i mye når det gjelder soknets og lokalmenighetens grunnleggende rolle i kirken, lar Birkedal hensynet til felles arbeidsgiveransvar overstyre andre hensyn. Han legger også til grunn en snever forståelse av hva "felles arbeidsgiveransvar" kan være, og har som uutalt og selvsagt forutsetning at dette må bety "felles" på et nivå som ligner dagens fellesrådsnivå. Han kaller det "lokalt kirkestyre" – så kan det diskuteres hvor lokalt det er, eller om det snarere er overlokalt i forhold til lokalmenigheten og soknet.

Birkedal overtolker også Kirkemøtets vedtak 5/13. Kirkemøtet har ikke gjort et "enstemmig [...] vedtak om felles arbeidsgiveransvar i en framtidig kirkeordning", men har vedtatt at "Kirkemøtet fastholder målsettingen i tidligere kirkemøtevedtak om felles arbeidsgiveransvar i en framtidig kirkeordning". Kirkemøtet har heller ikke sagt noe om på hvilket nivå i kirken et eventuelt felles arbeidsgiveransvar skal forankres. Det sies ikke noe om at det skal være "lokalt". Det kan også tenkes en mer regional eller sentral forankring av et "felles arbeidsgiveransvar" som svar på Kirkemøtets målsetting.

I det samme vedtaket framhever Kirkemøtet også et annet grunnleggende hensyn: "Kirkemøtet er opptatt av at forståelsen av soknet som

grunnenhet blir ivarettatt i arbeidet med en framtidig kirkeordning." Mitt forrige innlegg (LK 18/13) gikk ut på at det er nødvendig å drøfte hva dette innebærer før en begynner å tegne en konkret kirkeordning

Presteforeningen har vært opptatt av at kirkens oppdrag med forkynnelse, sakramentsforvaltning, gudstjenestefeiring, kirkelige handlinger, trosopplæring, diakoni og sjelesorg utøves i soknet/menigheten. Jeg skriver ikke engang lokalmenigheten fordi det etter mitt skjønn er smør på flesk. Presteforeningens syn på dette kommer klart til uttrykk i vårt temahefte om Kirkeordning (Inter Collegas 4/12, s 16):

Soknet er grunnenhet i kirken med ansvar for virksomheten i eget område. Det er derfor gode grunner til at ledelsen av det daglige arbeidet i menighetene nettopp må knyttes til soknenivå og menighetsrådene. Dette betyr at de som er valgt til menighetsrådene, skal ha størst mulig innflytelse over de beslutningene som tas for virksomheten i soknet. Men det betyr også at menighetens fellesskap og virksomhet ledes av personer som har sin tilhørighet eller sin arbeidsdag i menigheten og ikke utenfor den. (...) Ledelse og samhandling på soknenivået vil være av stor betydning for kirkens evne til å utvikle engasjement, tilpasse seg endringer og møte utfordringer i tiden som kommer.

Presteforeningen argumenterer mot en løsning hvor den daglige ledelsen kommer fra et nivå over soknet. Jeg etterlyste i mitt første innlegg og etterlyser igjen at Birkedal beskriver forholdet

mellom det enkelte sokn og fellesskapet av sokn, som utgjør fellesrådet. Jeg ser ikke hvordan Birkedals ledelsesmodell sikrer det enkelte soknets handlingsrom overfor det "lokale kirkestyre", som han omdøper fellesrådet til (I parentes bemerket må også samtalen om begrepene "sokn" og "menighet" fortsette. Det handler om forholdet mellom et ekklesiologisk menighetsbegrep, menigheten som den gudstjenestelige forsamlingen av de døpte innenfor menighetens område, og "sokn" som dels er en geografisk bestemmelse av den enkelte menighets ansvarsområde, altså en organisatorisk enhet og dels en juridisk bestemmelse.).

Birkedal opplever det uklart når jeg skjeller mellom "daglig arbeidsledelse" og "enhetlig ledelse i soknet" på den ene side og "administrative funksjoner" og "tilsetning" på den andre. Det er ingen klarhet i dette, men det viser at vi har ulik oppfatning av arbeidsretten. I en organisasjon som Den norske kirke finnes det mange mulige organisatoriske løsninger. Flere av disse gjør det mulig å snakke om "felles arbeidsgiveransvar".

Presteforeningen har ønsket at det utredes en modell hvor det overordnede arbeidsgiveransvaret for alle som arbeider i menighetene, forankres i bispedømmet. Så kan ulike arbeidsgiverfunksjoner delegeres og ivaretas der det er

mest hensiktsmessig. Den daglige arbeidsledelsen ivaretas i soknet som en felles arbeidsledelse (eventuelt i et arbeidsfellesskap for flere sokn, omtrent som de gamle prestegjeldene). Så kan det være gode saklige grunner som taler for at visse kirkelige stillingsgrupper bør tilsettes lokalt, mens det for andre grupper kan være gode grunner for at de bør tilsettes av et organ på bispedømmenivå hvor biskopen har innflytelse. Det siste vil etter vår oppfatning gjelde dem som gjennom sin vigsling har en særlig kirkelig forpliktelse. Det ligger ingen verdidom i dette, at "noen er likere enn andre". Presteforeningen innhentet i 2012 en juridisk betenkning fra advokatfirmaet Wiersholm, som viste at slike alternativer er fullt mulige innenfor rammen av arbeidsretten.

Mitt svar på Birkedals direkte utfordring er derfor: Enhetlig ledelse i soknet, sentral eller regional forankring av arbeidsgiveransvaret og delegering av ulike arbeidsgiverfunksjoner og forvaltningsfunksjoner til ulike enheter i organisasjonen er fullt mulig. Det kan betraktes som en måte å ivareta målsettingen om felles arbeidsgiveransvar. Samtidig er jeg mest opptatt av at organiseringen av kirken må bli hensiktsmessig ut fra kirkens oppdrag.

luther

Magnus Malm

KJENNETEGN

Å søke Guds nærvær i en kaotisk tid

399,-

Den svenske forfatteren og sjelsørgeren Magnus Malm skriver om kjennetegnene på Guds nærvær i vår hverdag.

Sammen med den nye boken kommer et armbånd. Det er ment som en praktisk hjelp til å daglig holde fast ved kjennetegnene krybben, korset og ringen.

Vårt Land skriver: "For svensken er bønn intet mindre enn et mirakel, fordi han ikke kan tenke seg noe annet som kan forandre menneskers liv så dypt og knytte oss til kilder bortenfor alt vi ser."

www.lutherforlag.no

www.bokogmedia.no

RØROS SOGNEKALD

STILLINGSUTLYSNING I LK 6. SEPTEMBER 1930

Røros sognekald, som mot øst grænser til Sverige, er et høitliggende og vidstrakt distrikt omkring Glommas øvrige løp og de sjøer, hvorfra den har sit tilløp. I den vestlige del ligger Røros bergstad paa en skogløs strækning 650 m. over havet. Her er hovedkirken, en meget stor stenbygning, og sogneprestens bolig. Der er 4 sogn og herreder med ialt 5153 indbyggere, hvorav 35 dissenter, i bergstaden alene 2406. Befolkningen er væsentlig verksarbeidere og smaabrukere. Grubedriften og smeltehytten har staat i mange aar til høsten 1927, saa den økonomiske stilling har været meget trykkende. Der er nu haab om en lysmng. Ved Aursundssjøens østre ende ligger Brekken sognekirke (36 km. fra Røros). Ved Jensvoll jernbanestasjon i nord (14 km.) ligger Glaamos sognekirke. Det fjerde herred, Røros landsogn, har kirke fælles med byen, men dette sogn er tilstaat 4 søndage til opbyggelser. Brekken og Glaamos har 10 gudstjenester hver, resten holdes i byens kirke. I skydsgødtgjørelse har sognepresten ialt 700 kr., som strækker til. Konfirmantene fra byen og Røros landsogn undervises i Røros i en 4-ukers konfirmantskole mellem paaske og pinse. I Glaamos læser konfirmanterne fra oktober til juni, med en passende juleferie, 1 gang ukentlig og i Brekken hver fredag og lørdag før gudstjenesterne i tiden oktober til paaske. For reiserne til Glaamos for presten godtgjørelse av Glaamos herred. Røros er et sundt opholdssted med en herlig ren og frisk luft og med en vakker natur. Men vinteren er lang og barsk og avstandene lange. Det er tradition, at presten er formand i indre og ydre mission, og

han benyttes meget i kommunale tillidshverv. Prestegjeldets opdeling i 4 herreder gjør ogsaa, at han blir medlem av og tildels formand i mange styre. Presten er i det hele meget søkt av befolkningen. Der stilles derfor overordentlig store krav til hans arbeidsevne. Der er ganske god kirkesøking i alle kirker, og hvor presten kommer, er det let at samle folk til møter. De religiøse forhold frembyr ingen særlige vanskeligheter, naar undtas lit løshet i kirkelig henseende hos nogen mindre kredser i bergstaden. Nynorsk er ikke indført i skole og kirke.

Embedet er kundgjort med 7000 kr. plus bolig og alderstillæg. Av indtægterne er 120 fastet utredsel, 14 renter av embedskapital, 420 fast lønsbidrag av kobbervirket, 6424 kommunale erstatninger og 160 kjøpstadsavgifter. Boligen indeholder 7 værelser, bad m. v. og er i meget god stand. Elektrisk lys og kraft er indlagt. Avlsgaarden «Paaskevollen øvre» før 1 hest og 4 kuer og har adgang til sommerbrændsel. Den er en idyl og en enestaaende herlighet og gjør det mulig for presten at bo paa landet om sommeren. Husene er i meget god stand, hovedbygningen blev restaurert i 1926, og de andre huser er istandsat i de følgende aar. Gaarden er bortforpagtet til 1. mai 1932 for 200 kr. pr. aar + en del naturalydelse = 100 kr. Matrikelskatten er 12.50 kr., gaardsavgiften 100 kr. Nettoutbyttet utenom boligen er ca. 120 kr.

Embedet er kundgjort med de sedvanlige forbehold.

Ansøkingstiden utløper 1. oktober.

FRA BOKFRONTEN

ARNE MATHIAS SKY: BØNNENS KILDE OG GLEDE

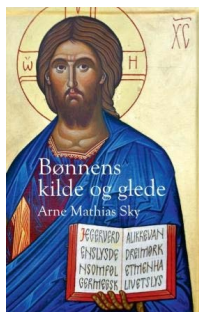
LUTHER FORLAG 2013

Boken består av mange korte kapitler (i alt 50) som tar opp ulike sider ved bønningen. Hensikten er å gjenoppdage bønnens privilegium og glede.

Boken er lettlest. Formen er ofte konstaterende. Deler av tenkning og språkbruk kan virke fremmed for enkelte grupper i kirkelandskapet. Forfatteren har god innsikt i tematikken. Han ligger nær klassisk bønn med vekt på det kognitive. Det hender jeg undrer meg litt på samsvaret mellom overskrift og innhold. Eks.: ”Å be er å elske” (s 104–106) handler mer om å prioritere, som er overskriften på neste kapitell. At det blir gjentakelser i en slik bok, er vel ikke til å unngå. Personlig synes jeg ikke det skjemmer noe.

Hvis du vil vite hva et mennesket tror, skal du lytte til hvordan det ber. Det ligger alltid en teologi til grunn for bønningen. Jeg vil peke på noen detaljer.

Arne Mathias Sky mener at vi alltid skal *be i Jesu navn* når vi ber til Gud (s 12, 17, 108, 153

m.fl.). Jeg mener vi har lært at vi kan be direkte til Gud, slik Jesus har lært oss å be ”Vår Far i himmelen” (Matt 6,9).

Det som forundrer meg, er at påstandene kommer *uten drøfting*, refleksjon eller forbehold. Eks. ”Dersom to av dere her på jorden blir enige om å be om noe, hva det enn er, skal de få det av min Far i himmelen (Matt 18,19) ... Jesus garanterer for holdbarheten!” (s 13) Personlig tror jeg det er mye vi ikke gjennomskuer når vi ber. Vi må i hvert fall være ærlig på at det for oss ser ut som vi ikke får det vi ber om. Det er nesten så man av og til lukter herlighetsteologi. Eks.: ”La meg få understreke en sannhet: Med Gud på vår side er vi uovervinnelige!” (s 83) ”Han lytter til vår bønn, og alle himlens resurser er til vår disposisjon når vi ber i Jesu navn.” (s 31) Dette blir for så vidt balansert av andre kapitler hvor han legger vekt på at bønningen ikke er et middel for å oppnå noe, men et fellesskap med Gud.

Noen ganger mener jeg det skjer en *forenkling*. Eks.: ”Ofte er det våre synder som blokkerer eller skaper disharmoni. Da er veien like enkel. Joh 1,9: Dersom vi bekjenner våre synder, er han trofast og rettferdig så han tilgir oss våre synder og renser oss for all urett.” (s 91) Ordene blir stående uten noe mer refleksjon eller problematisering. Det ser ut som det bare er å skrifte, og så er alt greit. Enhver sjelesørger vet at dette kan være svært vanskelige og tidkrevende prosesser.

Med disse forbeholdene er det bare å lese. Sky har erfaring fra et langt bønneliv og gir en bred innføring i bønnens mangfold. Og det er tydelig at han vil oppmuntre leseren til å be.

Gunnvor J. Hovland

SØNDAGSTEKSTEN

PÅL KRISTIAN BALSTAD - MARTIN AALEN HUNSAGER - ERNST-MODEST HERDIECKERHOFF - HILDE BARSNES

1. JULEDAG - 2. JULEDAG/STEFANUSDAGEN ROMJULSSØNDAG - NYTTÅRSAFTEN

1. JULEDAG

25. DESEMBER 2013

Prekentekest: Joh 1,1–9

Lesetekster: Ordsp 8,1–2.22–31; Hebr 1,1–6.

Liturgisk farge: Hvit.

OM DAGEN

Høytid, fest og glede er kirkens budskap denne dagen. To soler er markert på primstaven. “Dette er dagen da gleden ble født,” skrev Johannes Møllehave en gang – den nærværende Guds høytid, for så høyt elsket Gud verden at han lot sin Sønn bli født som et menneske blant mennesker. For ikke lenger enn seksti år siden var dette den store gudstjenestedagen, men i dag kan man vel med rette si at julaften har størst nedslagsfelt i befolkningen. Dagen har et høytidlig preg, og utfordringen vil være å formidle nærheten, den dype gleden. Å gå til gudstjeneste i julen er en vakker tradisjon. Må kirken evne å gi tradisjonen lys og liv.

ORDET

Ord er bokstaver, tanker, følelser og toner satt i en sammenheng som gjør at vi kan kommunisere. Ordene har forskjellig betydning ettersom hvor og når de blir sagt. Ord gjør noe med oss, og et sagt ord kan aldri tas tilbake; det er for midlet, kommunisert. Noen ord sårer; andre trøster. Noen ord er provoserende; andre inspirerende. Noen ord er bare unødvendige, og man skulle ønske at man hadde bitt av seg tungen lenge før det fikk bokstaver og toner over leppene. Noen ord kommer aldri lenger enn til tungen, men vi har dem på tungen og vet hva vi skal si, men får ikke sagt det. Noen ord kan være vanskelig å si; andre ord gleder vi oss til å si, og vi kan nesten ikke vente med å få sagt det. Noen ord minner oss om historien vår; andre skaper drømmer i oss. Frans Kafka mente at “Ord er trylleformler. De setter fingeravtrykk etter seg i hjernen, og i en hånd vending kan de forvandle seg til historiens forspor. Man må vokte seg for hvert ord,” sa han.

I begynnelsen sa Gud ordene, og de ble lys; de ble land; de ble fuglekvitte og dans; de ble til liv og glede. Ordene ble til bølger og solnedgang, til årstider og stjernehimmel. I begynnelsen var Ordet som skapte kosmos. I julen blir Ordet et lite barn – Ordet blir lagt i en krybbe. Ordene ble til jul og et lite barn i en stall i Betlehem.

Guds ord ble evangelium, og evangeliet er Ordet som Skaper, Livgiver og Lyskilde – Jesus Kristus.

ORD BLIR LIV

Juleevangeliet er starten på vår tidsregning, for det var da alt ble forandret. De som fikk et møte med Jesus, fikk sine liv forandret og forvandlet. De hørte hans ord; de lot seg berøre, bevege. Ikke alle kjente ham fra før, men likevel kunne de gjenkjenne stemmen som fra Skapelsen av formet alt av ord og god vilje. De tar ordene til seg og gemmer dem i sitt hjerte. Gjennom Guds ord kaller Jesus mennesker til å følge etter – og de gjorde det – vi gjør det, ikke fordi han har overtalt oss, ikke fordi han har presset oss, ikke fordi vi får betalt, men fordi Jesu ord gir gjenklang i våre liv. Ordene blir til liv.

I dåpen blir det også liv av ord: ”Jeg døver deg til Faderens og Sønnens og Den hellige ånds navn.” Ordene i dåpen gir oss tilhørighet til Gud, identitet som kristne og et fellesskap utenfor vår egen familie. I dåpen blir vi grunnfestet i livet og blir kalt til et liv i tro, håp og kjærlighet. I dåpen ber vi Gud om å ta vare på oss. Ordene i dåpen er vakre; her ”skapes liv av ord”.

Jesaja skriver om Guds ord: ”Likesom regnet og snøen faller ned fra himmelen og ikke vender tilbake dit før det har vannet jorden, gjort den fruktbar og latt det spire og gro på den, gitt såkorn til den som skal så, og brød til den som skal spise, slik er det også med mitt ord, det som går ut av min munn. Det vender ikke tomt tilbake.” Ordet ble mennesket og tok bolig i blant oss.

Jeg tror på vitenskapen og kjemiske prosesser. Jeg tror at verden utvikles hver eneste dag. Jeg tror kanskje til og med på big bang eller et annet smell. Jeg tror også at Noen må ha ryddet opp etter smellet, hatt en idé med utviklingen. Jeg tror Noen må ha hatt en tanke. Og jeg tror på Ordets mulighet til å skape liv. Jeg tror på kjærlighetens kraft til å grunnfeste mennesker. Jeg tror på Gud. Jeg tror at Jesu ord skaper liv og lys. Jesus er verdens lys, til frelse og evig liv. Han er menneskenes lys, livsgnist som er tent i våre liv. Han er forskjellen fra død – for Han skaper

liv. Livet er et mysterium, og inkarnasjonen er mysteriets dypeste kompleks når Livgiveren selv får kropp og tar bolig i blant oss. Det bærer på en ubegripelig kontrast; det bærer på uendelige – ja, evige muligheter for livet.

Velsignet julehøytid.

PÅL KRISTIAN BALSTAD
SJØMANNSPREST I KØBENHAVN
PKB@SJØMANNSKIRKEN.NO

2. JULEDAG/ STEFANUSDAGEN

26. DESEMBER 2013

Prekentekest: Matt 2,16–23

Lesetekster: Jer 31,15–17 og Apg 7,52–60

Liturgisk farge: Rød

Det føles som om denne prekentekesten er litt i korteste laget. For å få med hele sammenhengen bør det vurderes om hele kapittel 2 skal leses. Når teksten starter rett i vers 16, går vi glipp av at Josef har tatt med seg Maria og Jesus til Egypt, og allerede i vers 12 kommer også forklaringen på at Herodes er blitt ”narret” av vismennene når engelen varsler dem i en drøm om at de ikke må dra tilbake.

Prekentekestens fokuserer sammen med lese-tekstene på forfølgelse og motstand. På leting etter tekstens evangelium er det også litt lite å finne i selve prekentekestens, siden den eneste gode nyheten er at Herodes er død, i vers 20. Men dersom man starter å lese evangelieteksten fra vers

1, får man med både Jesu fødsel, vismennenes reise og forfølgelsen og barnedrapene som kommer etterpå. Dette bør kunne være en god inngang for at menigheten kan vende blikket utover: Hvordan er det å feire jul for kristne i land hvor man ikke åpent kan samles om troen, eller hvor man kan risikere forfølgelse? Hvordan er det å samles om evangeliet når det koster? Eller dersom menigheten har utsendte misjonærer, er det kanskje mulig å lese en hilsen eller et nyhetsbrev fra dem om hvordan julefeiring er i det landet der de er? Eller dersom det er folk i menigheten eller i lokalmiljøet, som selv kommer i fra en annen kultur, og som er drevet på flukt på grunn av troen, kunne de kanskje medvirke eller involveres i prekenen? – slik at menigheten kan få del i deres erfaringer og tradisjoner. Husker vi på i vår egen feiring av julehøytiden at det på samme tid er kristne som lider? Gudstjenesten bør inneholde både forbønn og omtanke for kristne søsken som blir forfulgt, men også en takk for at vi i Norge kan samles fritt og feire jul uten å risikere forfølgelse. Og kanskje kan dette sette vår opplevelse av motstand mot kristendom i vårt eget land inn i et sunt perspektiv når vi også løfter blikket ut til våre kristne medsøken.

I 2010 skrev journalist Siri Lill Mannes på lille julaften i Bergen Tidende om den perfekte presangen som hun aldri glemmer (<http://www.bt.no/lokallokal/arnaogosteroy/kommentar/Den-perfekte-presangen-1790660.html>). Hun forteller om da hun for femten år siden var i Moskva og hadde sporet opp barnebarnet til Brezjnev og ville lage en reportasje med ham som hovedperson, om overgangen til kapitalismen i Russland. Da hun kom til skolen, viste det seg at gutten dessverre var syk, men som plaster på såret beordret læreren en av jentene i klassen til å synge for gjesten fra Norge. Denne jenta var et funn, og hun imponerte stort men sin vakre stemme allerede ifra første tone, og hun sang flere engelske julesanger og julesvisker. Det viste seg at jenta som het Julia, tidligere hadde vært valgt ut til å synge da den engelske dronningen hadde vært på besøk i Moskva. Siri Lill Mannes ble overrasket, men følte også at det hun trodde var

en bomtur, forandret seg til et skikkelig blinkskudd. Hun takket jenta for nydelig sang, roste henne for fin engelsk uttale, men lurte også på om det var mulig å få høre en julesang på russisk. Til dette ristet Julia på hodet. Hun hadde ikke lært noen på russisk, for det hadde ikke vært lov under å synge julesanger under kommunismen.

Men etter timen kom jenta bort og fortalte at hun hadde ønsket seg en julesang i gave fra moren, og at det skulle være en sang på russisk. Senere landet de en reportasje fra den røde plass der de filmet Julia mens hun synger denne julesangen. Siri Lill Mannes beskriver den spesielle opplevelsen slik: ”Barnerøysta skar så krystallklart gjennom lufta at visst det fantest troll i murane her, så måtte dei sprekkje nå. Ein ting var å høyre politikarar erklære at Sovjetunionen oppløyst. Dette var oppløysinga i praksis. Ein fredeleg revolusjon, forfatta av ei aleinemor værna med tangentar og noteark”.

SALMEFORSLAG

Gammel / Ny salmebok

92 / 89 Hør nå godt nytt som på jorderik

hendte

80 / 77 Du Ord frå alle æver

- / 55 Midt i hårdest vinter

86 / 86 Navnet Jesus

65 / 56 En krybbe var vuggen

71 / 65 Vi ser deg Herre Jesus

**MARTIN AALEN HUNSAGER
KAPELLAN ÅSANE**

MARTIN.AALEN.HUNSAGER@
BERGEN.KIRKEN.NO

ROMJULSSØNDAG

29. DESEMBER 2013

Prekatekst: Matt 1,13–15

Lesetekster: Sal 1,1–6; 1 Tim 3,16

Liturgisk farge: Hvit

1. JUL OG VERDENS GRUSOMME REALITETER:

Vi er kommet til uken mellom jul og nyttår. Selve festen er over for denne gangen, men fremdeles er kirkene og hjemmene pyntet med juletrær. Vi koser oss kanskje fortsatt med restene av julebaksten, og noe av festmåltidet er fremdeles igjen. Fra radio og cd-spiller hører vi fremdeles julemusikk, og barna våre har noen dager igjen med ferie. Det er koselig med romjul.

Mange har hatt mye å ordne i løpet av de siste ukene, men det som vi ikke rakk av forberedelser og juleforpliktelser, det kan vi legge fra oss nå. Det ble jul likevel. Dagene er blitt roligere. Nå er det tid til å gå turer, besøke slekt og venner, og kanskje er det til og med tid til å reflektere litt over jul og det denne feiringen betyr for livet. Hva blir igjen av julens budskap når det begynner å drysse fra juletrærne, og alle pakkene for lengst er pakket opp og kanskje glemte?

Det er en stor forskjell mellom måten vi feirer jul på, og realiteten som dagens tekst beskriver: Mens feiringen vår preges av en lengsel etter harmoni og idyll, opplever ikke den hellige familie mye julekos – i stedet rømmer de for livet. Kontrasten mellom de to julerealitetene kunne ikke blitt større. Men hva har egentlig vår forjengelige julestemning med verdens egentlige realiteter å gjøre? Feirer ikke vi julefesten på en altfor søt måte? Hva slags relevans har denne festen? Hva har vår juletradisjon å gjøre med nøden som verden ellers opplever? Har vi glemte

at det er en frelser som er født? Og hva er det denne frelseren frelser oss fra?

2. BARNDOMSFORTELLINGER:

Dagens tekst er del av Matteus sin julefortelling. Det er bare Matteus og Lukas som forteller om hendelser rundt Jesu fødsel. Men det er også det eneste likhetstrekk mellom barndomsfortellingene til de to evangelistene. Mens Lukas tegner et stort bilde av hendelsesforløpet virker Matteus heller uinteressert i selve fødselen; han beretter nesten ingenting om den. I en bisetning får vi vite at det hele har skjedd (1,25). Derimot er Matteus opptatt av Jesu avstamning (1,1–17); han forteller hva hans fødsel betyr for menneskene (1,18–15 og 2,1–12); han beretter om at Guds frelsesprosjekt har vært i fare, og hvordan denne faren ble avverget (2,13–23).

Lukas setter Maria i fokus og det som skjer med henne, mens Josef der er statist i handlingen. Hos Matteus er det omvendt; her det Josef som tar tak i ting mens Maria tilsynelatende er lite interessant.

Mens Lukas er veldig opptatt av det kultiske rundt Jesu fødsel – templet, omskjæring, navngiving og renselse – er ikke dette noe stort poeng for Matteus. Hans hovedinteresse ligger på de store linjene i frelseshistorien. Han ønsker å tegne opp forbindelseslinjene mellom fedrenes tro og Jesu virksomhet. Han begynner sitt evangelium med å se bakover. Ættetavlen viser til Josef sin slekt; det er Josef som beskrives som rettferdig; det er han som er lydig overfor Guds bud; det er Josef som får åpenbaringer fra Gud. Det er Josef som skal gi barnet navn – et navn som Gud har valgt. Josef er den aktive part hos Matteus, og når barnet er i livsfare, er det Josef som tar initiativ til å flykte i sikkerhet, og idet faren er over, leder Josef familien til Nasaret der barnet vokser opp.

3. VEI GJENNOM LIDELSE FRA FØDSELEN AV:

Jesus blir ikke født på et slott; han legges ikke på en myk madrass. Ingen kongelig garde skyter saluttt ved hans fødsel. Ingen anerkjenner Jesus som Messias, bare noen utenlandske magikere

kommer for å hylle ham. Hele beretningen om begivenhetene rundt Jesu fødsel virker som en fortelling til Johannes sin oppsummering: Han kom til sitt eget og hans egne tok ikke imot ham (Joh. 1,11).

Stjernen over stallen blir ikke sett av de regjerende, og idet kongen får høre om stjernen, blir han rasende og føler seg truet... Ca. 30 år senere kommer lederne i folket til å drepe ham for blasfemi. Det er altså bare utenlandske sjamaner som forstår hvem som er født her: alle kongers konge, herskeren over hele kosmos. Og han har bare én oppgave: Å samle menneskene til ett folk under én Gud. Men så langt yter verdens herskere motstand: Matteus forteller at Jesus er et barn av flyktninger. Han er ikke blant de privilegerte barna som regelmessig følges opp av helsesøster og barnelege. Jesu liv den første tiden akkompagneres av foreldrenes fattigdom, usikkerhet og gråt. Hos oss hadde han i dag fått status som asylsøker eller i beste fall blitt tatt imot av humanitære årsaker.

Nei, verden har ikke forandret seg så veldig mye i løpet av de siste 2000 år. Fremdeles er hele familier og folkegrupper på flukt for gale diktatorer. Menneskeverdet teller lite når noen har kommet på kant med en tyranns uendelig appetitt på enda mer makt og penger.

Matteus forteller oss at hele livet til Jesus har vært en eneste vei til korset. Men det er samtidig trøsten for alle oss andre. For i dette korset er alle våre kors blitt inkludert. Han bærer alle menneskers nød, fattigdom, ensomhet og fortvilelse. Jesu lidelse gir håp til alle oss andre.

I begynnelsen av livet blir Jesus-barnet bevart, for at han senere skal dø på korset. Det høres grusomt ut i våre ører, men Jesu død betyr håp for syriske barn på flukt i dag; det gir håp for ofre for krig og overgrep. Livets mørke sider forblir en realitet, men mørket er ikke lenger det siste som skjer. Senest i påsken har vi sett at barnet som måtte flykte, at mannen som ble naglet til et kors, er den samme som sto opp fra de døde. Dermed har han fratatt smerten og døden dens meningsløshet. For når verden sier nei til et menneske, så hører vi nå Gud si sitt store ja til alle som stoler på ham. Hans kjærlighet er

sterkere enn døden.

4. BEVART FRA DET ONDE:

Hovedpersonen i Matteus sin julefortelling er altså Jesu stefar, Josef. Tre ganger i løpet av Matteus sin korte julefortelling blir han varslet i en drøm.

Han får beskjed om å

1. ikke går fra Maria da det viser seg at hun er gravid.
2. redde barnet ved å flykte til Egypt.
3. reise tilbake til Nasaret da faren er over.

Han erkjenner at beskjeden er fra Gud, og han gjør som han blir bedt om. På denne måten er han med å redde barnets liv slik at Guds frelsesplan kan gå opp.

Josef lytter og gjør det rette. På denne måten kan han bli et forbilde for oss. Av ham kan vi også lære at vi ikke skal slå oss til ro med verdens urettferdighet. Den hellige familie på flukt, den brutale og hensynsløse Herodes, de drepte barna og deres fortvilte mødre hører alle med til julefortellingen. Det er en grotesk fortelling Matteus overleverer til oss, og i en vestlig velstandsverden kan dette virke svært støtende. Men for den delen av verdens befolkning som ikke lever i samme trygghet og velstand som mennesker i Vest-Europa eller Nord-Amerika, betyr denne fortellingen at de kan føle seg tatt på alvor i sin situasjon. Kristus er født for dem, og han døde for dem.

Og for oss som feirer jul som vi gjør, er utfordringen å se barna av flyktninger, sultende og undertrykte, og ikke bare bruke penger på oss og våre, men være med for å lindre nød – eller som Matteus skriver mot slutten av sitt evangelium: "Det dere ikke gjorde mot én av disse minste, har dere heller ikke gjort mot meg." (Matt 25,45)

5. SALMER:

Det kan være krevende å finne julesalmer til den gudstjenesten. De fleste vi bruker, evner å skape god stemning for oss, men de blir for søte og tar ikke inn over seg verdens virkelighet. Men det finnes unntak, og tydeligst er kanskje noen av adventssalmene:

- NoS 3: Å kom, å kom Immanuel – vers 2, Du Isais renning kom, set fri / ditt folk frå Satans tyranni, / frå helheims djup og mørkes grav, / gje frelse med din kongestav.
- NoS 7: Hvorledes skal jeg møte – vers 4, Jeg lå i bånd og fengsel, du kom med frihetsbud, / jeg sto i spott og trengsel, da tok du meg til brud / For meg å få opphøyet du tok min skyld på deg, / så blir hva tungt du pløyet en evig høst for meg
- NoS 22: Det langt på natt mun vera – vers 4, Enn mang ei natt vil falle kring synd og sorg og svik. / Men stjerna syner alle at Gud er nåderik. / I hennar ljøs, det milde blir mørkers lekkje løyst. Guds miskunns rike kjelde skal gje oss evig trøyst. (Mel 150 eller 537)

Men noen julesalmer nevner også de mørkekonsekvensene av jula:

- NoS 64, En krybbe var vuggen.
- NoS 71, Vi ser deg Herre Jesus, som en av verdens små.
- NoS 92, Hør nå godt nytt som på jorderik hendte.

ERNST-MODEST HERDIECKERHOFF
SOKNEPREST I SKÅRER
 EMHE@LORENSKOG.KIRKEN.NO
 ERNSTHER@ONLINE.NO

NYTTÅRSAFTEN

31. DESEMBER 2013

Prekentekest Luk 13,6–9

Lesetekster: Fork 3,1–2.4–7.11a; 1 Pet 1,22–25

Fortellertekst 1 Mos 28,10–29,1

Liturgisk farge: Hvit

TID

Et sekund, et minutt, en time, en dag, et år!

Øyeblikk for øyeblikk beveger vi oss gjennom livet, øyeblikk for øyeblikk blir liv til dager og år! Tiden kommer, og tiden går! Tid – har en begynnelse og en slutt – alltid likevel omfavnet av evigheten. Tiden er et punkt på en vandring, der vi stoppested for stoppested er på en reise i evigheten. Vi fødes inn i tiden – livets under skapt og gitt av Gud, unikt og uutgrunnelig, hellig og med Guds bilde prentet inn i oss. Tiden kommer i mot oss, kraftfullt – i det vårt hjerte slår sitt første slag, og i samme øyeblikk begynner den også å gå sammen med oss, hjerteslag for hjerteslag. Tiden kommer, og tiden går – men evigheten kommer alltid – og hjerteslag for hjerteslag omfavnes vi av guddommelige liv – kjærlighetsdråper mot vår panne øst opp i Faderens og Sønnens og Den hellige ånds navn. Tiden er alltid en del av evigheten – og med hjertes blikk kan vi i tro se at tiden omfavnes av evigheten – slik engang alle tider ble lagt i våre hjerter.

GODT NYTT ÅR OG TAKK FOR DET GAMLE!

Det er snart et nytt år, og det er det gamle årets siste time når vi feirer nyttårs gudstjeneste. Raketene står klare i utskyttingsrampene; boblene er på kjøøl og skal helles i glassene for å feire det nye året som kommer – vi takker for året som er gått, og vi ønsker hverandre et godt nytt år. Vi ser

tilbake på gleder og sorger og reflekterer over hva dette året har bydd på av gode og smertefulle øyeblikk. Kanskje er vi glade for at noe er tilbakelagt; kanskje savner vi noen – eller har hatt store, gledelige øyeblikk å se tilbake på. For de fleste av oss er det vel en god miks av erfaringer på godt og vondt, som har gjort opp dagene også dette året, med noen hendelser mer skjellsettende enn andre. Men det er absolutt grunn til å feire et nytt år – at vi har fått leve ett år til, kan se frem i mot noe nytt, og at tid er blitt gitt oss til å bruke til beste for oss selv og mennesker rundt oss.

Midt i all denne feiringen av et nytt år, og fyrverkeri i alle slags farger, møtes vi også av en tekst som kan sende sjokkbølger gjennom mange av oss. Vi skal produsere, eller så skal treet hugges ned. Det er skremmende ord å bli møtt med, og kan få oss til å krympe i benkeradene – når vi ser tilbake på året som er gått. Hva har skjedd? Har vi gjort det beste ut av alle situasjoner? Har vi tatt vare på alle muligheter til å hjelpe en som trengte en hånd? Har vi stilt opp, eller gått forbi og snudd ryggen til? Har vi vært produktive og gode mennesker i kjærlighetens tjeneste gjennom året som er gått? Med hånden på hjertet – så finnes det vel ikke ett svar på det. Ja, de fleste av oss har prøvd, noen så godt vi kunne, og likevel føles det kanskje ikke slik at vi kan reise oss opp i benkeraden og slå oss på brystet og si jo, jeg har gjort jobben min; dette har jeg fått til å alle måter. Teksten er utrolig irriterende å måtte preke over på en festdag, og den setter oss alle under lupen, og der er det slett ikke behagelig å være. Men så er det kanskje der vi skal være av og til, for i det ubehagelige utfordres vi mer; vi må tenke og ta stilling til ting; vi får en invitasjon til å endre kurs og kunne gå videre som forhåpentligvis klokere mennesker. Når vi møter Sannheten, er den ikke nødvendigvis behagelig, men den kan være livsendrende. 1 Pet 1,22–23: ”Ved å lyde sannheten har dere rensket sjelen så dere kan leve i oppriktig søskenkjærlighet. Elsk hverandre inderlig av et rent hjerte! For dere er født på ny, ikke av forgjengelig sæd, men av uforgjengelig, ved Guds levende ord som er og blir.” For å kunne gjøre endringer i våre liv trenger vi ofte å se ting som de er på godt og vondt; først da kan

vi begynne å gjøre endringer. Når vi tør å se, kan vi også begynne å velge vekk det som gjør oss destruktive og uproduktive, og velge det som bygger opp og gjør oss og omgivelsene våre godt. En skulle tro at dette er noe vi alle skulle ønske å gjøre, og at vi alle ville stille oss først i køen for nettopp det, men det er ikke slik, endring er vanskelig, til og med når vi vet at det på sikt vil gjøre oss godt.

Derfor er det til stor lettelse og glede for oss at vi har en Gud som tør å se Sannheten i øynene selv om den er ubehagelig. Jeg har lurt på noen ganger hvordan mitt og andres liv må se ut fra Guds perspektiv? Jeg lurer på hvor mange ganger han tenker at, å nei, der gikk hun i den samme fella en gang til, eller uff – der kommer det til å smelle gitt; håper det ikke gjør for vondt, og jeg som trodde hun hadde skjønt at hun skulle velge annerledes denne gangen. Jeg tror Gud håper hver gang – at vi vil gjøre det gode valget, og at han gir oss hint om hva som kan være lurt, men at det slett ikke er sikkert at vi skjønner det.

Derfor er dette en fortelling først og fremst om nye sjanser for oss som snubler oss avgårde på vår vei gjennom livet og som Jesu disipler.

TEKSTEN

Vår prekentekest er en del av en større helhet som går fra vers 1–9 i kapittel 13, og denne passasjen finner vi kun hos Lukas. Vi møter Jesus som er omsorgsfull i møte med disiplene, men slett ikke utydelig og karakterløs. Han stiller spørsmålet til disiplene om de tror at de galileerne som led under Pontius Pilatus, var verre syndere enn resten av befolkningen der? Eller om de 18 som ble drept da Siloa-tårnet styrtet over dem, var mer skyldige enn alle de andre som bodde i Jerusalem? Jesus gir dem et tydelig svar: Nei, de var ikke det! Her tar Jesus et klart oppgjør med forestillingen om at ”alt har en mening”, eller at ”det er en grunn til alt”. Gud lar faktisk gode og onde ting skje med mennesker på livets vei, for det er slik livet er, ikke for at det er en skjult grunn til at ting skjer med enkelte mennesker. Det er rett og slett tilfeldig, og det er et av mysteriene ved Guds skapelse. På mange måter så tror jeg, og disse ordene vi sier om at ”alt har en

mening”, er vel et uttrykk for det, at vi ønsker oss en Gud med mer kontroll, i stedet for en Gud som tillater at både gode og onde ting skjer også mennesker som vi regner for å være blant de beste vi kjenner.

Det å akseptere at Gud er en Gud som tillater, er ofte et stort steg i åndelig modenhet. Når vi tar inn over oss det, må vi også akseptere verdens tilfeldigheter, og det kan få livet til å virke mer og mer utenfor vår kontroll, og det er det faktisk. Vi kan gjøre så godt vi kan, gjøre kloke valg, være ansvarlige mennesker og til en viss grad forsvare oss mot livets tilfeldigheter i noen grad, men sannheten er at vi har ikke kontroll. Til og med Gud har valgt ikke å kontrollere alle aspekt, for det er ikke slik skapelsen er og fungerer. Dette er utrolig viktig, og vår indre visdom vet allerede dette, og våre erfaringer lærer oss det. Men når vi hele tiden skal holde fast i noe som går i mot vår erfaring, er det ofte krevende og kjennes splittende inni oss. Vi skaper oss dermed et religiøst ståsted som er forskjellig fra det virkelige livet. Ved å ta inn over oss denne sannheten om livet får vi imidlertid muligheten til å ta imot en ekte åndelig erfaring av at vi trenger Gud, og hans nærvær i våre liv. Gode og vonde ting skjer i livene våre, og noen ganger kan ikke våre bønner til Gud forhindre at det skjer. Våre bønner tar oss likevel med til Gud som aldri, aldri lar oss være alene, verken gjennom gledene eller gjennom tragediene i livet vårt, for alt har sin tid. Så er det slik at ingen ting kan faktisk skille oss fra Gud; det er det løftet vi har fått. I vår tekst møter vi vår Gud som gir oss en sjanse til, og en til og en til, når vi ikke får det til.

FIKENTREET

Det berømte fikentreet! Jesus brukte blant annet lignelser for ikke å være så opplagt at den dypere sannhet ville gå tapt. Jesus kjente nok til vår hang til å ville analysere og simplifisere, som er gode egenskaper, men ikke så nyttige i møte med Mysteriet. Fra enhver lignelse skal vi kunne gå videre undrende, reflekterende og la fortellingen fortsette å jobbe i oss. ”Jeg undrer meg,” er muligens det helligste ordet vi kan uttale i møte med Skriften. I Palestina var fikentreet svært viktig.

Flere steder i hebraiske skrifter er hele Israels liv symbolisert gjennom hvor fruktbar fikentreet var. Jesu tilhørere visste uten tvil om denne litterære referansen, og når fikentreet ble nevnt, fanget det nok umiddelbart deres oppmerksomhet. I tillegg til at det er mye trøst i at gartneren stadig gir treet nye sjanser, har Richard Rohr i boken ”Immortal Diamond” skrevet om begrepene ”Sant selv/jeg” og ”Falsk selv/jeg”, og det gir en ny spennende ny innsikt i denne lignelsen. Rohr sier som mange andre at vårt sanne jeg kommer fra Gud og er gitt oss og blir i oss for alltid. Han refererer til det som ”indre summende følelser som til slutt må gis oppmerksomhet”. Vårt Falske jeg er skapt av oss selv, vår person, det selvet vi utvikler for å møte verden, for å være den vi tror verden ønsker at vi skal være. Det er den delen av oss som ønsker å bli lagt merke til, alltid ser etter å være et sted eller være noe annet enn det vi er, og som bøyer av i vinden. Et fikentre som lever som et autentisk fikentre, er et tre som bærer rikelig med frukt. For fikentrees sanne jeg er å produsere frukt i overflod; det er treets begrunnelse for å leve, dets glede og dets oppgave. I lignelsen om fikentreet som ikke bærer frukt, blir fikentreet en versjon av sitt falske jeg, noe annet enn det var skapt for, for sanne fikentre gir frukt i overflod. Gartneren er sjenerøs og håper på at ved å sørge for jorden rundt treet, vil det kunne våkne opp til sin sanne oppdrag et annet år. Kanskje vil det det, kanskje ikke? Men jeg tror at Rohrs og enda viktigere Jesus sitt budskap er at til slutt vil vi alle kunne møte vår Sannhet, vår forståelse av hva som er virkelig, meningsfullt og ekte. Rohr, tror jeg, antyder at denne endringen fra ”Falskt jeg” til ”Sant jeg” er den åndelige reisen i våre liv. Han hevder til og med at vi alle til slutt vil komme til vårt ”Sanne jeg”, selv om det for mange av oss tar lang tid, til og med en hel livstid. Lignelsen om fikentreet lærer oss noe om at vi ikke skal kaste bort tiden med å være noe annet enn den vi er. Vi skaper ikke vårt jeg; vi er vårt jeg fordi Gud har gitt det til oss. Dommen i lignelsen er at vi kan velge å leve våre liv i lang, lang tid i vårt ”Falske jeg”, men til slutt må livsaksen komme for å hugge ned vårt ”Falske jeg”, slik at vårt ”Sanne jeg” kan leve. Til slutt i denne lignelsen,

ja, egentlig på hele vår åndelige reise, inviteres vi til å komme hjem, til det sted der det ikke er noe falskt, noe uekte, bare ekte kjærlighet – Guds gave til oss og sannheten om hver enkelt av oss.

PREKEN

Det er en tid for alt! En kraftig tekst møter oss, noen minutter før vi skal si ”God nytt år” Da gjelder det å bruke tiden godt! Viktige spørsmål er, tror jeg: Hvor er vi? Hvor skal vi? Hvordan kommer vi dit vi skal? Hva er det som er ekte godt og sant i livene våre, og hva er det som er nettopp vårt ”Falske jeg”. Hva er det som bygger opp, og hva er det som river ned? Hvordan søker

vi Sannheten, og hvordan kan vi la det neste året nettopp bli en åndelig reise mot Sannheten om hvem vi er dypest sett, og hvor vi hører til. Når vi kommer hjem til den ekte kjærligheten – da kjenner vi oss selv igjen, vår verdighet og tilhørighet og den gaven Gud har gitt oss i den vi er; da kan vi også frimodig bære frukt videre i våre eget liv og i andres liv.

God reise og godt nytt år!

HILDE BARSNES
SJØMANNSPREST I BERLIN
HILDE.BARSNES@GMAIL.COM

luther

Marian Nygård

JEG HAR JO ET GODT LIV

299,-

Marian Nygård forteller om livet med en alvorlig syk gutt. Om møte med helsevesen og sosialordninger, om familieliv, fortvilelse og håp, om jublende glede og overveldende takknemlighet.

Hun forteller ærlig og nakent, og hun tør å stille de store spørsmålene. Om troen på en Gud som ser oss og som kan gripe inn i livene våre.

Les den utrolige historien om sønnen Adrians helbredelse.

www.lutherforlag.no

www.bokogmedia.no

Søndagens tekster 1. rekke

OLAV SKJEVESLAND

Den gode jord

Søndagens evangelietekster, 1. rekke.

Olav Skjevesland er en av våre mest kunnskapsrike bibelformidlere. En gullgrube for alle som vil utforske Bibelens tekster og formidle dem til dagens mennesker.

Kr 378,-

MARI OG PAUL ERIK WIRGENES

Fra søndag til søndag

Et møte med kirkeårets tekster 1. rekke

Hver søndag i kirkeåret har sitt eget oppslag, og her åpner forfatterne bibelteksten og utfordrer til å skape sammenheng mellom tro og liv. En bok for bibel- og samtalegrupper, og for alle som vil forberede seg til søndagen.

Kr 298,-

Kjøp boka i din lokale bokhandel
eller på www.verbumforlag.no

 Verbum

NYTT FRA BISPEDØMMERÅDENE

TILSETTINGER

AGDER OG TELEMARKE BISPEDØMME

Agder og Telemark bispedømme har i møte den 10. oktober gjort følgende vedtak:

Nils Terje Andersen ble tilsatt som sokneprest i Kristiansand domprosti med Vågsbygd sokn som tjenestested og Voie sokn og Flekkerøy sokn som utvidet tjenesteområde.

Ragnhild Halden ble tilsatt som kapellan i Aust Telemark prosti med Notodden sokn som tjenestested.

Begge har tatt i mot stillingen.

STAVANGER BISPEDØMME

Stavanger bispedømmeråd tilsatte i sitt møte 04.10. 2013:

Ingun Stokstad Barane som sokneprest i Dalane prosti med Egersund sokn som særskilt arbeidsområde.

Den tilsatte har skriftlig bekreftet at hun tar imot stillingen.

MØRE BISPEDØMME

Møre bispedømmeråd har i møte 18. september tilsett Olav Gading som domprost i Molde domprosti.

Gading har gjeve melding om at han tek imot stillinga og tiltrer 1. januar 2014.

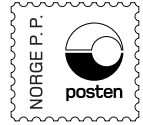
Møre bispedømmeråd tilsett i sitt møte 4. oktober 2013:

Stein Bernhard Karstensen som sokneprest i Sunnylvn og Geiranger sokn under Austre Sunnmøre prosti.

Karstensen har takka ja til stillinga og begynte i tenenesta 15. oktober.

Kari Vatne som sokneprest i Ørskog Stordal sokn under Austre Sunnmøre prosti.

Vatne har takka ja til stillinga, blir ordinert i Spjelkavik kyrkje 1. januar 2014 og tiltrer 1. februar 2014.

Avsender:
Luther Forlag
Grensen 3
0159 OSLO

UTKOMMER annenhver uke på Luther Forlag og redigeres av professor Harald Hegstad (ansv.), stipendiat Sunniva Gylver, universitetslektor Sjur Isaksen og sokneprest Anne Grete Listrøm. Redaksjonssekretær: Eyolf Berg

ALLE HENVENDELSER rettes til:
Luthersk Kirketidende v/Eyolf Berg
Luther Forlag
Grensen 3
0159 OSLO
Tlf. 91 17 65 37
E-post: redaksjon.lk@lutherforlag.no

INTERNETT: www.lutherskkirketidende.no
Opplysninger om annonsepriser og utgivelsesplan finnes på nettsidene.

ARTIKLER OG LESERINLEGG til Luthersk Kirketidende sendes på e-post til ovenstående adresse. Artikler skal normalt ikke overstige 2500 ord, innlegg skal normalt ikke være mer enn 1200 ord.

ABONNEMENT: Pris kr. 550,- pr. år for Norge. Utlandet kr. 750,- pr. år. Abonnementet inkluderer Tidsskrift for Praktisk Teologi (2 numre pr. år). Kontonummer: 3000.14.73669 Abonnementet løper til det sies opp skriftlig (brev eller e-post). Gamle og nye numre kan kjøpes i pdf-format fra <https://lutherskkirketidende.buyandread.com>